

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

DOBRA

1. Nazwa

**Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z terenem,
na którym jest znaczna ilość zabytków
archeologicznych**

2. Czas powstania

pradzieje, 1201, 1305, 1631, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **OLEŚNICKI**

Gmina **DOBROSZYCE**

6. Współrzędne geograficzne

51°14'59"N 17°18'43"E

7. Użytkowanie obecne

mieszkalne

rolnicze

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Poprzednie nazwy miejscowości: 1201 r., 1480 r. 1785 r., 1845 r., 1932 r., - Dobra; - Dobirley, Mata Dobra; - Doeberle, Klein Dober; , 1891 r., 1912 r. - Doeberle; , 1937 r. - Karlsburg mit Doeberle. **Historia wsi i dóbr :** Najstarsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 12. sierpnia 1201 r. z bulli papieża Innocentego III i potwierdza fakt przekazania wsi Dobrej wraz z przyległościami klasztorowi benedyktyńskiemu Św. Wincentego we Wrocławiu. Już w 1305 r. istnieje we wsi kościół. W XVI w. kościół przejmują protestanci. W 1665 r. ukończono i konsekrowano nowy budynek kościoła fundacji Elżbiety Marii Wirtemberskiej z domu Podiebradów. Budynek ten nie zachował się. W latach 1631-1632 wybudowano dwór obronny dla Karola Fryderyka Podiebrada, księcia ziebicko -oleśnickiego. Budynek ten był w późniejszym czasie wielokrotnie przebudowywany. Po śmierci w 1664 r. Sylwiusza Nimroda Wirtemberskiego, księcia oleśnickiego, Dobra zostaje wynajęta przez wdowę po nim, Elżbietę Marię z domu Podiebradów Oleśnickich, i od 1673 r. staje się jedną z rezydencji wdów po książętach oleśnickich, mieszkających w tutejszym dworze. W 1785 r. Dobra jest wsią książęcą. Znajduje się w niej kościół, szkoła, folwark, 2 młyny wodne. Wśród 137 mieszkańców jest 16 ogrodników i 3 chałupników. W 1845 r. wieś należy do księcia brunszwicko-oleśnickiego jako lenno królewskie. Znajduje się tam ewangelicki kościół parafialny, szkoła ewangelicka, folwark, 26 budynków mieszkalnych, 2 młyny wodne, browar, gospoda i hodowla 450 merynosów, miejscowość zamieszkuje 201 osób, w tym 1 katolik. W 1891 r. i w 1912 r. Dobra stanowi majątek rycerski obejmujący 196 ha ziemi, w tym 169 ha pól, 14 ha łąk. Jego dzierżawcą jest Radca (*Amts Rath*) Edwin Seeliger. W 1937 r. majątek w Dobrej należy do Towarzystwa Osiedleńczego (*Siedlungsgesellschaft Bauerland*) z siedzibą w Berlinie i obejmuje 306 ha ziemi, w tym 183 ha pól, 102 ha łąk. Miejscowość złożona z dwóch, pierwotnie niezależnych wsi, znacznie od siebie oddalonych, połączonych drogą. Wieś północna składa się z rozległego założenia pałacowo-folwarcznego i zabudowań wsi skupionych po obu stronach drogi odchodzącej w kierunku północnym od 22 czworoboku zabudowy folwarcznej - wieś przydrożna. Poza zabudowę wsi, na jej południowo-zachodnim krańcu, na niewielkim wyniesieniu, w pobliżu folwarku pałac otoczony parkiem. Wieś południowa składa się z założenia folwarcznego z pałacem (?), do którego przylegają od strony wschodniej zabudowania wsi, rozlokowane po obu stronach łączącej obie miejscowości drogi. Zabudowa wsi złożona z obejmę gospodarstw w typie zagrodowym. Na północ od wsi, przy skrzyżowaniu dróg po zachodniej stronie drogi, znajdują się zabudowania młyna wodnego wraz z pozostałościami instalacji wodnych. **Wykaz stanowisk archeologicznych:** 22/27/77-31 osada- wczesne średniowiecze.

21/28/77-31 ślad osadnictwa- pradzieje.

25/32/77-31 grodzisko- XIII w., zamek-nowożytność.

34/51/77-31 osada- epoka brązu, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze.

Bibliografia: • Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, woj. wrocławskie, red. J. Pokora, M. Zlat, t. IV, Oleśnica, Bierutów i okolice, Warszawa 1983

• Johann Georg Knie, Alphabetisch-statistisch- topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien : nebst beigefügter Nachweisung von der Eintheilung des Landes nach den Bezirken der drei königlichen Regierungen, den darin enthaltenen Fürstenthümern und Kreisen, mit Angabe des Flächeninhaltes, der mittlern Erhebung über die Meeresfläche, der Bewohner, Gebäude, des Viehstandes usw. - 2. verm. u. verb. Aufl., Breslau 1845

• Hans Lutsch, Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien , Bd. 2., Die Kunstdenkmäler der Landkreise des Reg.-Bezirks Breslau, Breslau 1889

• Romuald M. Łuczyński, Losy rezydencji dolnośląskich w latach 1945-1991, Wrocław 2010

• Rospond S., Bork H., Słownik etymologiczny nazw geograficznych Śląska, Warszawa-Wrocław 1970, t.1, t.2, Warszawa-Wrocław 1985,

• Die Rittergüter und selbständigen Gutsbezirke in der Provinz Schlesien, Breslau 1870.

• Schlesisches Güter-Adressbuch, Breslau 1886, 1891, 1894, 1902, 1905, 1909, 1912, 1917, 1921, 1926, 1930.

Materiały kartograficzne: • Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie dominant, skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy zespołu dworskiego i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2023
Justyna Kość

